

Békéscsaba sokszínű öröksége

Ma Békéscsabán, a nemzetiségek helyzete tulajdonképpen nem tér el lényegesen az országos átlagtól. Feltehetnék nekem a kérdést, hogy miben is különleges akkor Békéscsaba? Békéscsaba különlegessége a sokszínű kulturális hagyatékában, a pezsgő nemzetiségi közéletben és a városi önkormányzat és a nemzetiségek kitűnő együttműködésben rejlik.

Békéscsabán évszázadok óta élnek egymás mellett békében különféle nemzetiségek. Csaba mindig is befogadó város volt – mindig otthonra találtak az ideérkező különféle nemzetiségek.

Mikor, és hogyan lett Békéscsaba soknemzetiségű?

A török idők vége felé Csabát az osztrákok, a törökök és a kurucok is adóztatták. A zavaros, kétszeres, háromszoros adóztatás elől a helyi lakosok elbujdostak, elmenekültek. A vidék elnéptelenedett.

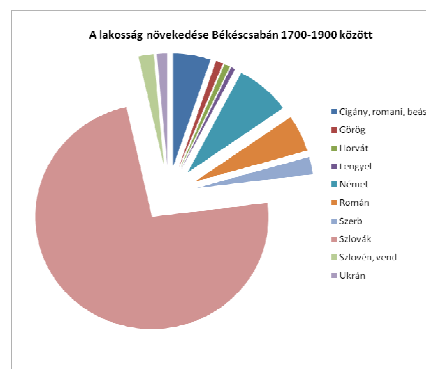
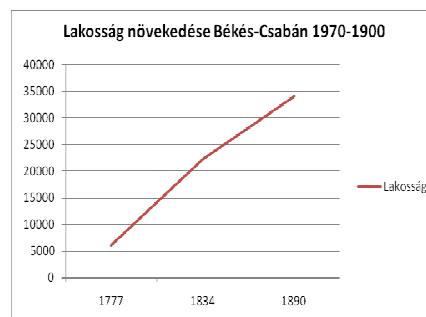
A törökök kiűzése után, a 18. sz. elején felvidéki, evangélikus szlovákokkal telepítették újjá várost. A betelepülőknek földet és adókedvezményt adtak. Később érkeztek románok is a szomszédos megyékből, a Romák bevándorlása pedig folyamatos volt.

A szlovák betelepülés volt a legmarkánsabb, a lakosság száma rohamosan nőtt: 777-ben Csaba lakossága 6 ezer, 1824-ben 22 000 és 1890-re 34 ezerre nőtt. 1890-ben a 34 ezer lakosból több mint 26 ezer volt szlovák és 7500 volt magyar.

A 20. század elején Békéscsaba volt a legnagyobb tót (szlovák) település Magyarországon, beleértve a felvidéket is. A századfordulón Közel 30 ezer szlovák lakott Békéscsabán.

Ekkor már több mint egy évszázada éltek együtt békében 5 vallás képviselői evangélikus és katolikus szlovákok, református magyarok, zsidók és ortodox románok.

Érkeztek ekkor lengyelek is kis számban, de a lengyel népesség inkább az 1980-as években növekedett, a lengyelországi politikai helyzet miatt.

A gazdasági fellendülés

A gazdasági fellendülés Békéscsabán a vasút megépítésével indult. Gyulán a birtokhatárok miatt, Békésen az erős lovas fuvarozó befolyás miatt tiltakoztak a vasútépítés ellen. Békéscsabán ezzel szemben nagy lelkesedéssel fogadták és a város megépítette a vasútállomást. Ez után még jobban felgyorsult a betelepülés, ekkor érkeztek a kereskedő és iparos zsidó családok is.

A város építészetére ekkor lett jellemző az előtornácos „podsztyenás”, facsipkés házak, szegényebb és gazdagabb családoknál is.

1822-ben építik meg Békéscsabán Közép-Európa legnagyobb evangélikus templomát. A templom valóban grandiózus, az ülőhelyek száma 4000, magassága 80 méter (ami egy 30 emeletes háznak felel meg), a falak vastagsága az alapzatnál eléri a 2 métert.

A pénzt közadakozásból gyűjtötték össze már 1809-ben, de a Napóleoni háborúk alatti pénzromlás miatt újra össze kellett gyűjteni 10 évvel később. A lakosság tehát kétszer gyűjtötte össze a templom árát.

A kistemplom harangját is adományból öntötték, amely Magyarország negyedik legnagyobb harangja.

Amikor a világháborúk alatt begyűjtötték a harangokat, ezt a nagyharangot nem tudták lehozni a toronyból a mérete miatt, ezért nem vitték el.

A templom mellett az evangélikus gimnázium építésére is a szlovák lakosság adta össze a pénzt. A Rudolf főhercegről elnevezett iskola neve is sokat mond, és jelzi, hogy a szlovákok nem csak jó polgárok, de jó hazafiak is akartak lenni.

A Cigány Nemzetiségi Önkormányzat

A városi roma lakosság az országos helyzethez hasonlóan nagyon differenciált. A rendszerváltás után egy szűk réteg élni tudott az elmúlt évek kínálta lehetőségekkel, amelyek a vállalkozókat támogatták. A roma családok jóval nagyobb részének azonban semmi lehetősége nem volt a tovább lépésre munka hiányában.

A rendszerváltozás után Békéscsabán is megélénkült az önszerveződés, a Nemzetiségi Önkormányzatok választásakor roma nemzetiségi önkormányzat is megalakult, és ma is működik.

A Roma Nemzetiségi Önkormányzat már a tizenötödik alkalommal rendezte meg a cigány gasztronómia napot, melyen a hagyományaikat, a főzési tudományukat, az ételeiket mutatták meg a magyaroknak.

A szervezet a közelmúltban ötvennégy cigánygyereket vitt el Budapestre kirándulni, hatvan hátrányos helyzetű fiatal pedig a Gyeraj tanyán egy négynapos táborban vehetett részt ugyancsak a kisebbségi önkormányzat jóvoltából.

A Békéscsabai Önkormányzat támogatásával a helyi roma hagyományörző egyesület családi napot szervezett helyi roma gyermekeknek és szüleiknek, majd ezt egy szegedi közös kirándulás követte, amelynek célja a közösség erősítése volt.

Az iskolakezdésnél a helyi roma gyerekeket tanévkezdő csomaggal támogatta az békéscsabai önkormányzat.

A roma közösségben fontos feladat a jövőre nézve, hogy elérjünk egy szemléletváltást, ami lehetővé tenné, hogy a roma gyerekek minél tovább iskolában maradjanak, szakmát és diplomát szerezzenek. Komoly kihívás, hogy a roma felnőtteknek munkalehetőséget teremtsünk.

A Lengyelek Nemzetiségi Önkormányzat

A lengyel nemzetiség békéscsabai aktivitásának zászlóshajója a Magyar-Lengyel Baráti Kulturális Egyesület. Egyesületük célja, hogy egyesítse a Békéscsaba területén élő lengyeleket, lengyel származású és lengyel gyökerekkel rendelkező személyeket, valamint a Lengyelországgal, a lengyel emberekkel, a lengyel kultúrával és történelemmel szimpatizáló lakosokat egyaránt.

Az egyesületnek 133 tagja van. A lengyelek egy része a 18. században érkezett, többségük a 1980-as években az akkori lengyel politikai helyzet miatt költözött Magyarországra.

A Lengyel Önkormányzat által szervezett rendezvények

- ❖ Lengyel Kulturális Fesztivál
- ❖ Lengyel Alkotmány Ünnepe
- ❖ Lengyel Gasztronómiai Nap
- ❖ Magyar-Lengyel Nap Békéscsabán

A Román Nemzetiségi Önkormányzat

A románság közéletét nagyon meghatározza a szoros kapcsolat a román nemzeti identitás és a vallási hovatartozás között. A román ortodox egyházközség 620 fővel alakult 1820-ban. Az anyanyelv megőrzésében jelentős szerepet vállal az egyház, az istentiszteletek, jelentős ünnepek, szertartások nyelve a román.

Szoros kapcsolat alakult ki az egyház és a békéscsabai önkormányzat között. Az egyház vezetői részt vesznek az önkormányzati üléseken, a képviselők részt vesznek az egyházi szertartásokon, a város anyagi támogatást nyújt az egyháznak. A legutóbbi tűzvész esetén komoly összeggel segítette Békéscsaba a templom újjáépítését.

A román nemzetiségi önkormányzat fogadóórákat tart, közmeghallgatást szervez, román nyelvi kurzusokat tart. A román önkormányzat bekapcsolódik a városi rendezvényekbe, részt vesz a fesztiválokon (Nemzetiségek Napja, Békében-Békésben, Zenit Napok, Kolbászfesztivál, Békéscsaba-Arad sportrendezvények. Közreműködik a román-magyar kereskedelmi kapcsolatok építésében.

Békéscsabán népszerű a Szlovák Óvoda, Szlovák Gimnázium, Általános Iskola. Az óvodába és az általános iskolába évről évre növekszik a beiratkozók száma. Az iskolákban évek óta nyelvi lektor segíti a gyermekek nyelvi fejlődését. A Szlovák Gimnázium legjobb tanulói ösztöndíjakat kapnak Szlovákiai egyetemekre az iskola ajánlása alapján.

Az önkormányzat fontos feladatának tekinti a szlovák nyelvű nyomtatott sajtó (Caban), kiadványok (Čabianský kalendár) megjelentetését, ill. a CSABA TV-ben sugárzott nemzetiségi műsor támogatását.

Az Csabai Mérlegben kéthetente 1 oldal áll a nemzetiségi önkormányzatok rendelkezésére, több cikk két nyelven is megjelenik.

A városban számos emlékhely, szobor, emléktábla és kétnyelvű utcatábla is a hagyományokat ápolja.

Az Szlovák Önkormányzat saját rendezésű nemzetiségi programjai:

A Szlovák Önkormányzat rendszeresen vendégszínészeket fogad Túrócszentmártonból akik fellépnek a szlovák nyelvet oktató óvodákban, iskolákban, Rendszeresen Szlovák pedagógusnapot, Márton napi bált tartanak,

Nemzetiségi (szlovák) gyermekek helytörténeti táborát minden évben megrendezik a Szlovák Tájházban, Békéscsabán,

Augusztus 20-ai városi rendezvényen rendszeresen szlovák csoport is fellép,

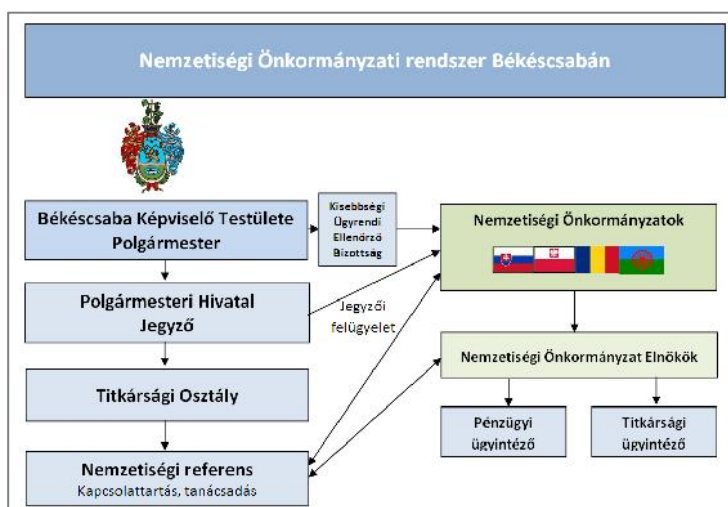
A Szlovák Önkormányzat rendszeresen bekapcsolódik a város legnagyobb kulturális rendezvényébe, a Városházi estékbe. Társszervezőként erkölcsileg és anyagi lehetőségeihez mérten támogatja a szlovákság tradicionálisan kialakult nemzetiségi programjait. (pl. Szlovák Kultúra Háza programjai, Megyei Könyvtár szlovák író- olvasó találkozó, Boleráz citerazenekar fellépése, Szlovák klub rendezvényei, Nemzetiségi vezetők továbbképzése stb.).

Békéscsaba Önkormányzata és a nemzetiségi önkormányzatok együttműködése

Békéscsaba Önkormányzata és a nemzetiségi önkormányzatok közötti együttműködést egy főállású nemzetiségi referens segíti. A nemzetiségi önkormányzatok ülését a jegyző felügyeli.

Békéscsaba Önkormányzata az erkölcsi támogatáson túl, a 200 ezer forintos állami támogatás mellett a következő támogatásokat nyújtja a nemzetiségi önkormányzatoknak:

Szlovák Önkormányzat:	4,5 millió forint
Cigány Önkormányzat:	2,5 millió forint
Román Önkormányzat:	2,3 millió forint
Lengyel Önkormányzat:	1,6 millió forint

Továbbá, a város 1 fő, főállású pénzügyi ügyintézőt, és 1 fő főállású titkársági ügyintézőt (titkárnő) biztosít a nemzetiségi önkormányzatoknak.

Ezen túlmenően, Békéscsaba Képviselőtestülete Nemzetiségi, Ügyrendi Ellenőrzési Bizottságot is fent tart a nemzetiségi önkormányzatok működésének segítésére.

A nemzetiségi referens segíti az önkormányzat és a nemzetiségi önkormányzatok közötti kommunikációt, segíti az elnökök munkáját, és elősegíti a nemzetiségi önkormányzatok bekapcsolódását a város külkapcsolati programjába. A nemzetiségi önkormányzatok, a nemzetiségi iskolákkal, intézményekkel kapcsolatos vagy egyéb nemzetiségi kérdésekben a közgyűlési előterjesztéseket véleményezi.

A város minden évben megrendezi a Nemzetiségek Napját, ahol a nemzetiségi önkormányzatok ünnepélyes keretek között, a város képviselőinek jelenlétében átadhatják az általuk adományozott kitüntetéseket.

A külkapcsolatok ápolásában az önkormányzatnak egy formális szerepe van, amely a keretét adja az együttműködésnek. A kapcsolatokat tartalommal az egyes szervezetek töltik meg.

++Martini delegáció – Delegáció z Martina

Összegzésként elmondhatom, hogy Békéscsaba sokszínű nemzetiségi közléte attól sikeres, hogy a városban működő nemzetiségi önkormányzatok megtalálják saját céljaikat, feladataikat saját közösségeiken belül.

A nemzetiségek céljainak megvalósításához segítséget ad, és katalizátor szerepet vállal a városi önkormányzat.

„Gyenge az az ország, amelynek csak egy nyelve egy szokása van.”

(Szent István Intelmei)